

การบริหารจัดการโรคใบหงิกเหลืองของพริก
Pest Management for Yellow Leaf Curl Disease on Chili

วันเพ็ญ ศรีทองชัย อำนวย อรรถลักรอง อุดม คำชา สมพงษ์ สุขเขตต์
กลุ่มวิจัยโรคพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

รายงานความก้าวหน้า

ปลูกพริกจำนวน 10 สายพันธุ์/พันธุ์ วางแผนการทดลองแบบ Randomized complete block design (RCB) มี 3 ซ้ำ ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ พันธุ์พริกส่วนใหญ่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ในโครงการวิจัยของ ศวส. ศรีสะเกษ และ ศวส. พิจิตร มีการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยใช้สารเคมีที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้ เริ่มประเมินการเข้าทำลายของโรคโดยเริ่มพบต้นพริกแสดงอาการใบหงิกเหลืองบริเวณรอบนอกของแปลงปลูกใน 1 เดือนหลังย้ายปลูก จากการตรวจเช็คการเข้าทำลายของโรคใบหงิกเหลืองในพริกสายพันธุ์ต่างๆ ไม่พบการระบาดของโรคนี้ในช่วง 2 เดือนหลังย้ายปลูก แต่เริ่มพบการระบาดของโรคใบหงิกเหลืองในเดือนที่ 3 บนพันธุ์หัวเรือ # 13 และ จินดา ศก. 19-1 น้อยมาก ไม่ถึง 1% แต่กลับพบการระบาดอย่างรุนแรงของโรคจุดวงแหวนที่เกิดจากทอสโปไวรัส (Tospovirus) บนพริกทุกพันธุ์ที่ปลูกทดสอบ โดยพริกแสดงอาการจุดวงแหวนสีเขียวอ่อนบนใบ ซึ่งโรคนี้อุบัติโดยมีเพลี้ยไฟเป็นพาหะนำโรค และมีพืชอาศัยกว้าง จึงได้ทำการตรวจนับและให้คะแนนระดับความรุนแรงของโรคเหมือนกับโรคใบหงิกเหลือง พบว่า โรคนี้อุบัติพบในเดือนที่ 3 หลังย้ายปลูก และระบาดรุนแรงขึ้นในเดือนที่ 6 (มิถุนายน) แต่อัตราการเกิดโรคที่เกิดจากทอสโปไวรัสบนพริกทุกพันธุ์ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ และพันธุ์ที่ให้ผลผลิตทั้งน้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งสูงสุด ได้แก่ พันธุ์จินดา ศก. 24, พันธุ์จินดา ศก. 19-1 และ พันธุ์ CV 7-5 ในงานทดลองปี 2552 สรุปได้ว่า พันธุ์จินดา ศก. 24 หากได้รับการบริหารจัดการที่ถูกต้อง สามารถให้ผลผลิตสูงและมีความทนทานต่อเชื้อทอสโปไวรัส ได้ดีกว่าพริกสายพันธุ์อื่นๆ เมล็ดของพันธุ์ที่มีแนวโน้มทนทานต่อโรคจะได้นำมาทดสอบความต้านทานในเรือนทดลองโดยใช้แมลงหริ่งขาวเป็นพาหะต่อไป

คำนำ

โรคใบหงิกเหลืองของพริกที่เกิดจากไวรัส สังเกตพบในประเทศไทยมานานแล้ว เดิมเข้าใจว่าเกิดจากแมลงจำพวกเพลี้ยไฟ ไรขาว และเพลี้ยอ่อนเท่านั้น แต่จากการสำรวจโรคไวรัสของพริกในปี พ.ศ. 2534 (เครือพันธ์ และ นวลจันทร์, 2534) และตรวจหาไวรัสจำนวน 8 ชนิด โดยวิธี enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA) กลับไม่พบไวรัสเหล่านั้น ในตัวอย่างโรคที่แสดงอาการใบต่างชนิดหรือหย่อมโปร่งแสงระหว่างเส้นใบ เส้นใบเหลือง ใบเล็ก โค้งงอ หดยับบิดเบี้ยว ยอดเป็นกระจุกและต้นแคระแกร็น ซึ่งอาการของโรสดังกล่าวพบในทุกแหล่งปลูกแทบทุกแห่งในอัตรา 10-100 เปอร์เซ็นต์ จากการตรวจเอกสารพบว่า มีโรคใบหงิกของพริกแพร่ระบาดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก เช่น ในประเทศอินเดีย (Mishra *et al.*, 1963) และศรีลังกา (Sugiura *et al.*, 1975) โดยเฉพาะในหลายท้องถิ่นของอินเดียตอนเหนือ โรคนี้ทำให้ผลผลิตเสียหายถึง 80 % อาการของโรคนี้ ได้แก่ ต้นแคระแกร็น ใบหงิกยับม้วนงอและต่างเขี้ยวอ่อนหรือเหลือง ใบแก่มีลักษณะเหมือนหนังและเปราะฉีกขาดง่าย โรคใบหงิกเหลืองพบระบาดในแหล่งปลูกพริกทั่วไปของประเทศ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ซึ่งทำความเสียหายต่อการปลูกพริกอย่างรุนแรงถ้าเชื้อเข้าทำลายในระยะกล้า โดยพริกแสดงอาการใบต่างหงิกเหลือง ต้นแคระแกร็น และผลผลิตลดลงถึง 80% โรคนี้เกิดจากไวรัสใบหงิกเหลืองพริก (Pepper yellow leaf curl virus, PeYLCV) มีอนุภาคเป็นรูปทรงกลม อยู่ติดกันเป็นคู่ๆ ขนาดประมาณ 18 x 30 นาโนเมตร จัดอยู่ในสกุลบีโกโมไวรัส (*Begomovirus*) (เครือพันธ์ และ วันเพ็ญ, 2545)

ในการบริหารจัดการโรคให้มีประสิทธิภาพสูง จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของพืชอาศัยทั้งที่เป็นพืชเศรษฐกิจและวัชพืชของโรคนี้ ซึ่งเป็นแหล่งสะสมของไวรัสและแมลงพาหะ และถ้าได้สายพันธุ์/พันธุ์พริกที่มีแนวโน้มว่าทนทานหรือต้านทาน จะยิ่งช่วยให้อัตราการแพร่ระบาดในแปลงปลูกลดลงอย่างมาก และทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

1. พริกสายพันธุ์/พันธุ์ต่างๆจากศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ และพิบูลย์
2. แปลงปลูกพริก ที่ ศวส. ศรีสะเกษ
3. ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืช
4. อุปกรณ์ในการเก็บผลพริก
5. อุปกรณ์และสารเคมีในการตรวจสอบเชื้อ โดยวิธีทางเซรุ่มวิทยา

วิธีการ

วางแผนการทดลองแบบ Randomized complete block design (RCB) มี 10 กรรมวิธี
3 ซ้ำ

กรรมวิธีที่ 1	CV 3-14
กรรมวิธีที่ 2	CV 7-5
กรรมวิธีที่ 3	หัวเรือเบอร์ 13
กรรมวิธีที่ 4	หัวเรือเบอร์ 25
กรรมวิธีที่ 5	ยอดสน ศก. 165-1
กรรมวิธีที่ 6	ยอดสน ศก. 119-1
กรรมวิธีที่ 7	จินดา ศก. 19-1
กรรมวิธีที่ 8	จินดา ศก. 24
กรรมวิธีที่ 9	พริกขี้หนูเลย ศก. 40-2
กรรมวิธีที่ 10	พริกขี้หนูกาญจนบุรี เบอร์ 5

1. การเตรียมแปลง

แบ่งเป็นแปลงย่อยขนาด 2 x 6 ตารางเมตร จำนวนทั้งหมด 30 (10 x 3) แปลง ระยะระหว่างแปลง 0.5 เมตร ระยะระหว่างซ้ำ 1 เมตร ใช้ระยะปลูก 1 x 0.75 เมตร (แถว x ต้น) จำนวนต้นกล้า 16 ต้นต่อแปลงย่อย ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง (375 กรัม/แปลง/ครั้ง) โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ใส่รองก้นหลุม พร้อมปุ๋ยคอก 1,500 กิโลกรัม/ไร่

ครั้งที่ 2 ใส่เมื่อเริ่มออกดอกหรือหลังย้ายปลูก 20 วัน

2. การเพาะกล้าและการดูแลรักษา

ได้เริ่มทำการเพาะกล้าพริก เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2551 และทำการปลูกลงแปลงเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552 เมื่อดันกล้ามีอายุได้ 20 วัน ทำการใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1 ช้อนชา/หลุม และปุ๋ยคอกรองก้นหลุม จากนั้นใช้ฟางคลุมแปลงเพื่อรักษาความชื้นในดิน ทำการตัดแต่งกิ่งล่างให้ทรงพุ่มห่างจากพื้นประมาณ 10 เซนติเมตร มีการพ่นยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สารกำจัดแมลง เมโทมิล อัตรา 20-25 กรัม/น้ำ 20 ลิตร หรือ อิมิดาโคลพริด อัตรา 25-30 กรัม/น้ำ 20 ลิตร หรืออะมีโทราช อัตรา 60 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร ผสมกับสารกำจัดราไดเทนเอ็ม 45 อัตรา 45 กรัม/น้ำ 20 ลิตร และผสมสารจับใบ เอบิตอล สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3. การประเมินอัตราการเข้าทำลายของไวรัสสาเหตุโรคใบหงิกเหลือง

ตรวจนับและให้คะแนนระดับความรุนแรงของโรคใบหงิกเหลืองจำนวน 12 ต้น/treatment โดยกำหนดอัตราการเกิดโรคเป็น 5 ระดับ (0 = ไม่แสดงอาการของโรค, 1 = แสดงอาการของโรค 20 % , 2 = แสดงอาการของโรค 21-50 % , 3 = แสดงอาการของโรค 51-75 % และ 4 = แสดงอาการของโรค 100 % และต้นแคระแกร็น) ทุกเดือนหลังย้ายปลูก เก็บต้นที่แสดงอาการไม่ชัดเจน มาตรวจสอบอีกครั้งในห้องปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบไวรัสด้วยวิธี ELISA มีดังนี้

1. เคลือบเพลท (microplate, Nunc) ด้วยโพลีคลอโนลแอนติบอดีของ pumpkin yellow leaf puckering virus (PYLPV) อัตรา 1:5,000 ใน 0.05 M carbonate buffer pH 9.6 หลุมละ 100 ไมโครลิตร บ่มที่ 37°C นาน 2 ชั่วโมง
2. ล้างเพลทด้วย washing buffer (phosphate buffer saline, PBS + 0.05% Tween 20) 4 ครั้งๆละ 3 นาที
3. หยอด 2% BSA (Albumin, Bovine Fraction V) ใน washing buffer หลุมละ 100 ไมโครลิตร บ่มที่ 37°C นาน 1 ชั่วโมง
4. ล้างเพลทด้วย washing buffer 4 ครั้งๆละ 3 นาที
5. หยอดน้ำคั้นพืชที่ต้องการตรวจสอบ (บดใบพืช 1 กรัมใน 2.5 มิลลิลิตรของ 0.05 M Tris-HCl, 0.06 M sodium sulphite, pH 8.5 บ่นที่ 10,000 rpm นาน 5 นาที เก็บน้ำใส) หลุมละ 100 ไมโครลิตร บ่มที่ 37°C นาน 1 ชั่วโมง
6. ล้างเพลทด้วย washing buffer 4 ครั้งๆละ 3 นาที
7. หยอดโมโนคลอโนลแอนติบอดี (M1 & D2) อัตรา 1: 200 ใน 0.5% BSA หลุมละ 100 ไมโครลิตร บ่มที่ 37°C นาน 1 ชั่วโมง
8. ล้างเพลทด้วย washing buffer 4 ครั้งๆละ 3 นาที
9. หยอด goat anti-mouse conjugate alkaline phosphatase อัตรา 1:2,000 ใน 0.05% BSA หลุมละ 100 ไมโครลิตร บ่มที่ 37°C นาน 1 ชั่วโมง
10. ล้างเพลทด้วย washing buffer 4 ครั้งๆละ 3 นาที
11. หยอด substrate (p-nitrophenyl phosphate) ใน diethanolamine buffer อัตรา 0.5 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร อ่านผลด้วยเครื่องอ่าน ELISA ที่ 405 nm

4. เก็บเกี่ยวผลผลิต

ทำการเก็บผลผลิตพริกของทุกกรรมวิธี จำนวน 4 ครั้ง ตากแดด และเก็บเมล็ด เพื่อนำมาปลูกทดสอบความต้านทานต่อโรคใบหงิกเหลืองอีกครั้งในโรงเรือนทดลอง ซึ่งถ่ายทอดไวรัสโดยใช้แมลงหิวข้าวเป็นพาหะ

เวลาและสถานที่	ระยะเวลา	ตุลาคม 2549 - กันยายน 2553
	สถานที่	กลุ่มงานไวรัสวิทยา กลุ่มวิจัยโรคพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

จากการตรวจเช็คการเข้าทำลายของโรคใบหงิกเหลืองในพริกสายพันธุ์ต่างๆ ที่ปลูกในแปลงทดลองของศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ไม่พบการระบาดของโรคนี้ในช่วง 2 เดือนหลังย้ายปลูก อาจเป็นเพราะว่า มีการพ่นสารกำจัดแมลงปากดูดอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ปริมาณแมลงหิวข้าวซึ่งเป็นพาหะของโรคในแปลงพบน้อยมาก แต่เริ่มพบการระบาดของโรคใบหงิกเหลืองในเดือนที่ 3 บนพันธุ์หัวเรือ # 13 และ จินดา ศก. 19-1 น้อยมาก ไม่ถึง 1% แต่กลับพบการระบาดของรุนแรงของโรคจุดวงแหวนที่เกิดจากทอสโปไวรัส (Tospovirus) บนพริกทุกพันธุ์ที่ปลูกทดสอบ โดยพริกแสดงอาการจุดวงแหวนสีเขียวอ่อนบนใบ ซึ่งโรคนี้ระบาดโดยมีเพลี้ยไฟเป็นพาหะนำโรค และมีพืชอาศัยกว้าง เช่น พืชตระกูลแตง มะเขือเทศ และถั่วลิสง เป็นต้น (วิมล และคณะ, 2547) จึงได้ทำการตรวจนับและให้คะแนนระดับความรุนแรงของโรคเหมือนกับโรคใบหงิกเหลือง พบว่า โรคนี้เริ่มพบในเดือนที่ 3 หลังย้ายปลูก และระบาดรุนแรงขึ้นในเดือนที่ 6 (มิถุนายน) แต่อัตราการเกิดโรคที่เกิดจากทอสโปไวรัสบนพริกทุกพันธุ์ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1) และพันธุ์ที่ให้ผลผลิตทั้งน้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งสูงสุด ได้แก่ พันธุ์จินดา ศก. 24, พันธุ์จินดา ศก. 19-1 และ พันธุ์ CV 7-5 (ตารางที่ 2) ในงานทดลองปี 2552 สรุปได้ว่า พันธุ์จินดา ศก. 24 หากได้รับการบริหารจัดการที่ถูกต้อง สามารถให้ผลผลิตสูงและมีความทนทานต่อเชื้อทอสโปไวรัส ได้ดีกว่าพริกสายพันธุ์อื่นๆ เมล็ดของพันธุ์ที่มีแนวโน้มทนทานต่อโรคจะได้นำมาทดสอบความต้านทานในเรือนทดลองโดยใช้แมลงหิวข้าวเป็นพาหะต่อไป

ตารางที่ 1. อัตราการเข้าทำลายพริกของเชื้อทอสปอไรด์ ในแปลง ระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2552

สายพันธุ์พริก	อัตราการเกิดโรคที่เกิดจากทอสปอไรด์		
	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน
CV 3-14	0.843	1.833	2.960
CV 7-5	1.083	2.100	3.233
หัวเรือ # 13	1.100	2.067	3.500
หัวเรือ # 25	1.123	2.150	3.567
ยอดสน ศก. 119-1	1.190	1.957	3.273
ยอดสน ศก. 165-1	1.150	2.067	3.350
จินดา ศก. 19-1	0.983	2.010	3.190
จินดา ศก. 24	1.910	1.743	2.817
พริกขี้หนูเลย ศก. 40-2	0.843	1.910	3.160
พริกขี้หนูกาญจนบุรี # 5	1.183	2.050	3.220
F-Test	ns	ns	ns
CV (%)	18.2	13.7	9.08

กำหนดอัตราการเกิดโรค เป็น 5 ระดับ

0 = ไม่แสดงอาการของโรค

1 = แสดงอาการของโรค 20 %

2 = แสดงอาการของโรค 21-50 %

3 = แสดงอาการของโรค 51-75 %

4 = แสดงอาการของโรค 100 % และต้นแคระแกร็น

ตารางที่ 2. ผลผลิตเฉลี่ยของน้ำหนักสด (กรัม) และน้ำหนักแห้ง (กรัม) ของพริกสายพันธุ์ต่างๆ

สายพันธุ์พริก	น้ำหนักสด (กรัม)	น้ำหนักแห้ง (กรัม)
CV 3-14	3,646.00 bc	784.13 cde
CV 7-5	4,663.00 ab	1,111.83 abc
หัวเรือเบอร์ 13	3,322.33 bc	803.07 b-e
หัวเรือเบอร์ 25	3,889.00 b	894.10 bcd
ยอดสน ศก. 119-1	1,885.67 cde	491.17 de
ยอดสน ศก. 165-1	2,757.67 bcd	704.60 cde
จินดา ศก. 19-1	4,382.00 ab	1,197.07 ab
จินดา ศก. 24	5,857.33 a	1,357.30 a
พริกขี้หนูเลย ศก. 40-2	398.33 e	99.43 f
พริกขี้หนูกาญจนบุรี #5	1,079.00 de	419.00 ef
F-Test	**	**
CV (%)	32.0	27.4

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

ปลูกพริกจำนวน 10 สายพันธุ์/พันธุ์ วางแผนการทดลองแบบ Randomized complete block design (RCB) มี 3 ซ้ำ ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ พันธุ์พริกส่วนใหญ่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ในโครงการวิจัยของ ศวส. ศรีสะเกษ และ ศวส. พิจิตร มีการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยใช้สารเคมีที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้ เริ่มประเมินการเข้าทำลายของโรคโดยเริ่มพบต้นพริกแสดงอาการใบหงิกเหลืองบริเวณรอบนอกของแปลงปลูกใน 1 เดือนหลังย้ายปลูก จากการตรวจเช็คการเข้าทำลายของโรคใบหงิกเหลืองในพริกสายพันธุ์ต่างๆ ไม่พบการระบาดของโรคนี้ในช่วง 2 เดือนหลังย้ายปลูก แต่เริ่มพบการระบาดของโรคใบหงิกเหลืองในเดือนที่ 3 บนพันธุ์หัวเรือ # 13 และ จินดา ศก. 19-1 น้อยมาก ไม่ถึง 1% แต่กลับพบการระบาดของโรครุนแรงของโรคจุดวงแหวนที่เกิดจากทอสโปไวรัส (Tospovirus) บนพริกทุกพันธุ์ที่ปลูกทดสอบ โดยพริกแสดงอาการจุดวงแหวนสีเขียวอ่อนบนใบ ซึ่งโรคนี้ระบาดโดยมีเพลี้ยไฟเป็นพาหะนำโรค และมีพืชอาศัยกว้าง เช่น พืชตระกูลแตง มะเขือเทศ และถั่วลิสง เป็นต้น จึงได้ทำการตรวจนับและให้คะแนนระดับความรุนแรงของโรคเหมือนกับโรคใบหงิกเหลือง พบว่า โรคนี้เริ่มพบในเดือนที่ 3 หลังย้ายปลูก และระบาดรุนแรงขึ้นในเดือนที่ 6 (มิถุนายน) แต่อัตราการเกิดโรคที่เกิดจากทอสโปไวรัสบนพริกทุกพันธุ์ไม่มี

ความแตกต่างกันทางสถิติ และพันธุ์ที่ให้ผลผลิตทั้งน้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งสูงสุด ได้แก่ พันธุ์จินดา ศก. 24, พันธุ์จินดา ศก. 19-1 และ พันธุ์ CV 7-5 ในงานทดลองปี 2552 สรุปได้ว่า พันธุ์จินดา ศก. 24 หากได้รับการบริหารจัดการที่ถูกต้อง สามารถให้ผลผลิตสูงและมีความทนทานต่อเชื้อทอสโพอไวรัส ได้ดีกว่าพริกสายพันธุ์อื่นๆ เมล็ดของพันธุ์ที่มีแนวโน้มทนทานต่อโรคจะได้นำมาทดสอบความต้านทานในเรือนทดลองโดยใช้แมลงหวี่ขาวเป็นพาหะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เครือพันธุ์ กิตติปกรณ์ และ นवलจันทร์ ดีมา. 2534. การศึกษาโรคไวรัสของพริกในบางแหล่งปลูกของประเทศไทย. รายงานผลงานวิจัย พ.ศ. 2534. กองโรคพืชและจุลชีววิทยา กรมวิชาการเกษตร. หน้า 36-41.
- เครือพันธุ์ กิตติปกรณ์ และ วันเพ็ญ ศรีทองชัย. 2545. โรคไวรัสที่สำคัญของพืชผักและพืชน้ำมัน. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 88 หน้า.
- วิมล สีเทา พิศสุวรรณ เจียมสมบัติ อรประไพ คชนันท์ อัญญา บุญชิต นุชนาด วารินทร์ ปิยาภรณ์ เพชรสูงเนิน และชาญณรงค์ ศรีภิบาล. 2547. การจำแนกทอสโพอไวรัสที่พบในพริก มะเขือเทศ และพืชตระกูลแตง. การประชุมทางวิชาการครั้งที่ 42 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1-4 กุมภาพันธ์ 2547. หน้า 445-451.
- Mishra, M.D., S.P. Raychaudhuri and A. Jha.1963. Virus causing leaf curl of chilli (*Capsicum annuum* L.) *Indian J. Microbiol.*2: 73-76.
- Sugiura, M, C.M. Bandaranayke and G.H. Hemashandra. 1975. Chilli virus diseases in Sri Lanka. *Trop. Agric. Res. Cent. Ministry of Agric. And Forestry, Japn. Tech. Bull.* 8: 62.